

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA EN
ECOLOGISCH WERKPROTOCOL
TIENWONINGENWEG 3
TE APELDOORN
GEMEENTE APELDOORN

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Ecologie

Quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol Tienwoningenweg 3 te Apeldoorn in de gemeente Apeldoorn

Opdrachtgever | De heer S. van Buren
Asselsestraat 181
7312CR Apeldoorn

Project | APE.BUR.ECO1
Rapportnummer | 14106178
Versienummer | D2
Status | Eindrapportage
Datum | 20 november 2014

Vestiging | Doetinchem
Opsteller | Ing. K. Wopereis
Paraaf |
Kwaliteitscontrole | Ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf |

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Flora- en faunawet dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	4
	2.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	4
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
4	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	6
	4.1 Inleiding	6
	4.2 Flora- en faunawet.....	6
	4.3 Gebiedsbescherming.....	9
5	ONDERZOEKRESULTATEN.....	10
	5.1 Inleiding	10
	5.2 Vogels.....	10
	5.3 Vleermuizen.....	11
	5.4 Overige zoogdieren	12
	5.5 Reptielen, amfibieën en vissen.....	12
	5.6 Ongewervelden.....	12
	5.7 Vaatplanten.....	13
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	14
	6.1 Inleiding	14
	6.2 Flora- en faunawet.....	14
	6.3 Gebiedsbescherming.....	15
7	SAMENVATTING QUICKSCAN FLORA EN FAUNA.....	16
8	ECOLOGISCH WERKPROTOCOL.....	17
	8.1 Inleiding	17
	8.2 Huismussen en algemene broedvogels	17
	8.2.1 Werken buiten gevoelige periode of ongeschikt maken bebouwing	17
	8.2.2 Controle van de maatregelen	17
	8.2.3 Aanbrengen tijdelijke voorzieningen	17
	8.2.4 Creëren permanente voorzieningen voor huismus	18
	8.3 Gewone dwergvleermuis	19
	8.3.1 Werken buiten gevoelige periode of ongeschikt maken bebouwing	19
	8.3.2 Controle van de maatregelen	20
	8.3.3 Aanbrengen tijdelijke voorzieningen	20
	8.3.4 Creëren permanente voorzieningen gewone dwergvleermuis.....	20
	8.4 Samenvatting.....	22

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de heer S. van Buren opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol aan de Tienwoningenweg 3 te Apeldoorn in de gemeente Apeldoorn.

De quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en de voorgenomen sloopwerkzaamheden van de bebouwing op de onderzoekslocatie.

De quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens de Natuurbeschermingswet 1998 zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Uit onderhavige quickscan blijkt dat de bebouwing op de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen biedt aan vleermuizen en huismussen waarvan de verblijfplaatsen conform de Flora- en faunawet een jaarrond beschermde status hebben.

In het kader van sloopwerkzaamheden is volgens de Flora- en faunawet een vervolgonderzoek noodzakelijk naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van de te verwachten beschermde soorten. Op basis van de resultaten hiervan kan worden beoordeeld of door de voorgenomen werkzaamheden overtredingen zullen optreden ten aanzien van de Flora- en faunawet en kunnen specifieke adequate maatregelen worden opgesteld. Dit is geadviseerd in de quickscan flora en fauna.

Aan Econsultancy is naderhand gevraagd een mitigatieplan op te stellen voor vleermuizen en huismussen. Het mitigatieplan is opgesteld in de vorm van een ecologisch werkprotocol en is als toevoeging op de quickscan flora en fauna opgenomen in Hoofdstuk 8. Het plan is opgesteld op aangeven van de initiatiefnemer alsmede de gemeente Apeldoorn. Er ligt wegens tijdsdruk geen soortspecifiek onderzoek ten grondslag. Hierdoor is geen duidelijkheid omtrent de daadwerkelijke aan- of afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten die in het kader van de Flora- faunawet een jaarrond beschermde status genieten. De maatregelen zijn opgesteld uitgaande van de te verwachten beschermde soorten en betreft een worst case benadering. Er zijn aan de hand daarvan maatregelen voorgesteld die inpasbaar zijn in de voorgenomen plannen.

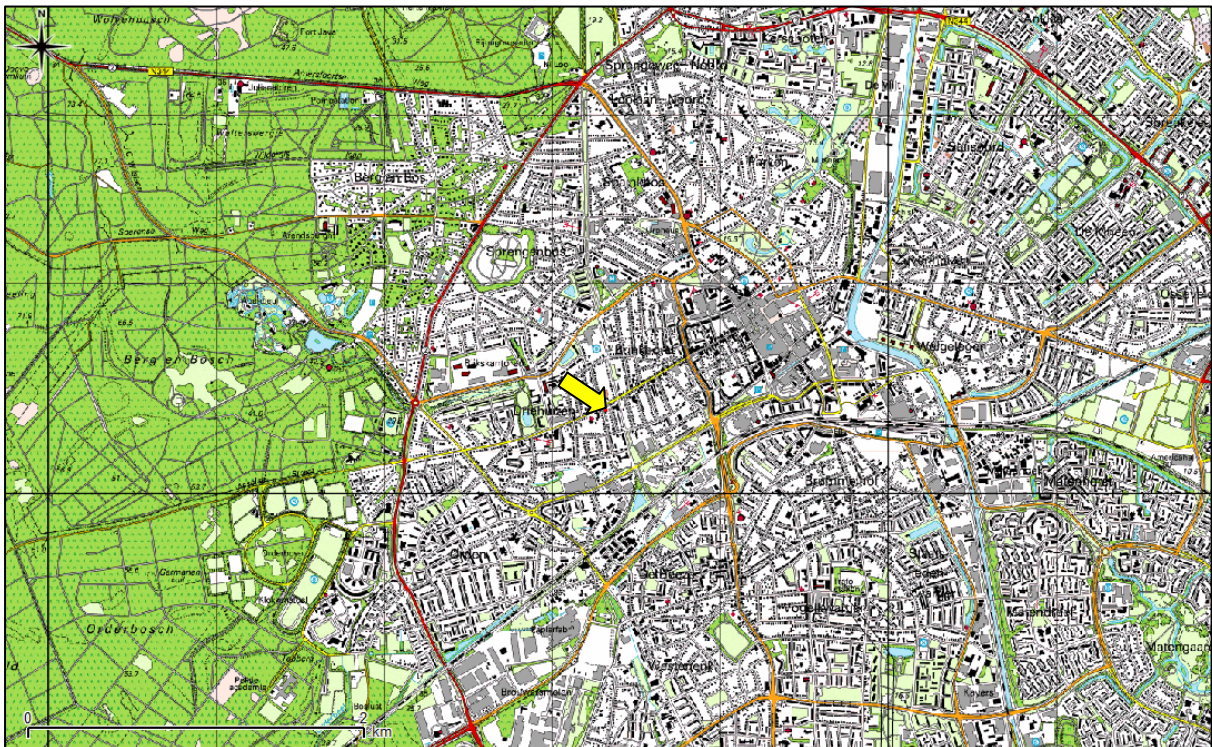
Econsultancy bv is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. Om aan deze gedragscode te kunnen voldoen, dienen de werkzaamheden dusdanig te worden uitgevoerd dat ecologisch gezien er geen schade ontstaat aan aanwezige beschermde soorten. Ten aanzien van eventuele juridische implicaties omtrent het achterwege blijven van soortgericht onderzoek is Econsultancy niet verantwoordelijk. De ecologische begeleiding vindt vanwege het ontbreken van soortspecifiek onderzoek op volledige verantwoordelijkheid en eigen risico van de opdrachtgever/initiatiefnemer.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (circa 330 m²) ligt aan de Tienwoningenweg 3, in het westelijke deel van de kern van Apeldoorn, in de gemeente Apeldoorn. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 33 B, (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 193.310, Y = 469.240.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie is nagenoeg geheel bebouwd met een loods. De bebouwing is grotendeels opgebouwd uit steen en voorzien van dakpannen en deels golfplaten. De bebouwing is in gebruik als opslagruimte. Aan de gevels van de bebouwing is op enkele zijden een begroeiing aanwezig van klimop. Het overige terreindeel bestaat uit verhardingen.

Ten westen van de onderzoekslocatie is de Tienwoningenweg gelegen. De overige zijden van de onderzoekslocatie grenzen aan omliggende woonhuizen en bijbehorende tuinen.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 5 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Voorzijde bebouwing.

Figuur 4. Noordzijde bebouwing.

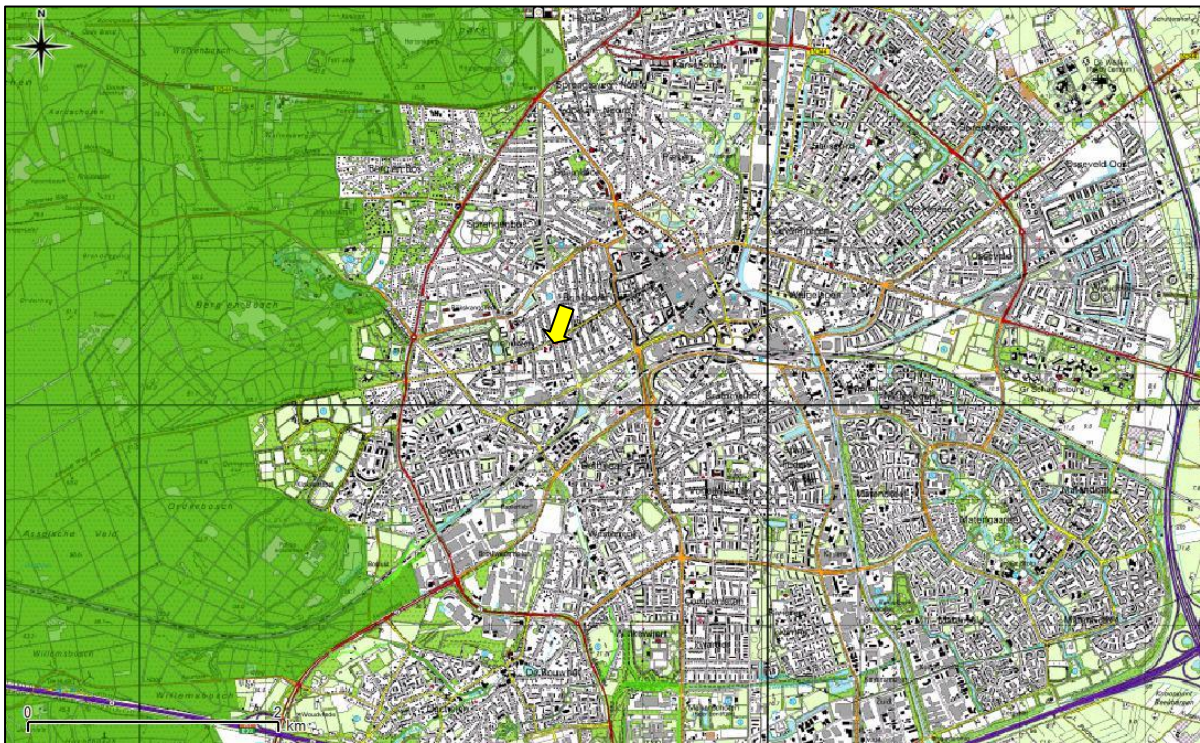

Figuur 5. Detailfoto dak van de bebouwing.

2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000 en Ecologische Hoofdstructuur

Op een afstand van circa 1,5 kilometer ten oosten van de onderzoekslocatie bevindt zich een gebied dat zowel is aangewezen als Natura 2000 als EHS. Het betreft het Natura 2000-gebied de Veluwe. In figuur 9 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van de EHS weergegeven.

Figuur 6. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van de EHS/Natura 2000.

2.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens om op de onderzoekslocatie nieuwbouw te realiseren. Ten behoeve van de nieuwbouw zal de huidige bebouwing op de onderzoekslocatie worden gesloopt.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 23 oktober 2014. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Vanwege de aanwezigheid van ondergrondse ruimten en / zolders is er met behulp van onder andere een zaklantaarn gezocht naar de (potentiële) aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, overige zoogdieren en vogels.

Verspreidingsgegevens van soorten zijn veelal weergegeven op kilometerhokniveau (1 x 1 kilometer) of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Verder zijn sommige verspreidingsgegevens niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving.

4.2 Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Hierbij vallen vogels onder een aparte categorie.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

<p>Tabel 1 algemeen beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.</p> <p>Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden.</p> <p>Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol</p>
<p>Tabel 2 overige beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden.</p> <p>De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').</p> <p>Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren, maretak</p>

Tabel 3 strikt beschermde soorten

Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten.

De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreepdpad, boomkikker, kamsalamander

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk strikt beschermd en qua beschermingsregime te vergelijken met Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Broedvogels vallen onder een aparte beschermingsgroep en zijn ingedeeld in een vijftal beschermingscategorieën (Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen, 2009). Zie tabel III voor een indeling van de bescherming van broedvogels.

Tabel III. Beschermingscategorieën aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen.

Broedvogels		
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.		
Beschermingscategorie 1	nesten jaarrond beschermd, ook buiten broedseizoen	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
Beschermingscategorie 2		Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
Beschermingscategorie 3		Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
Beschermingscategorie 4		Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
Beschermingscategorie 5	Nesten jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.
Overige broedvogels ("algemeen" voorkomen-de broedvogels)	Nesten die <i>niet</i> het hele jaar door zijn beschermd; enkel binnen broedseizoenen.	Vogels die elk broedseizoen een nieuw nest maken of in staat zijn een nieuw nest te maken. De vogelnesten voor eenmalig gebruik.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat negatieve gevolgen voor de vleermuisstand op lokaal niveau. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Algemene Zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd.

Tabel IV. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

De algemene zorgplicht is in de meeste gevallen voornamelijk van toepassing op beschermde soorten die staan vermeld in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit betreffen algemeen voorkomende soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

Natuurbeschermingswet 1998; Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000-wetgeving, zijn de termen "Habitatrichtlijngebied" en "Vogelrichtlijngebied" komen te vervallen. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het Ministerie van Economische Zaken (via Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) of door de Provincie.

Natuurbeschermingswet 1998; Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonumenten zijn gelegen buiten de Natura 2000-gebieden. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 is het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten opgeheven en gewijzigd in Beschermde Natuurmonumenten en zijn (delen van) Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden komen te vervallen. Het beschermingsregime voor Beschermde Natuurmonumenten betreft het verbod om zonder vergunning handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor de te beschermen waarden van een natuurmonument, zoals natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis ervan. Ontwikkelingen zijn wel mogelijk als door het Ministerie of de Provincie een vergunning is verleend.

Nationaal netwerk; Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechterd.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden en verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Indien van toepassing wordt tevens beoordeeld of de voorgenomen plannen een verstorend effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 is dit nader uitgewerkt.

5.2 Vogels

Broedvogels (beschermingscategorie 1 t/m 4)

Tijdens het veldbezoek zijn in de directe omgeving van de onderzoekslocatie huismussen waargenomen. De huismussen bevonden zich in de beplanting van de omliggende tuinen. De daken van de bebouwing op de onderzoekslocatie zijn met behulp van een ladder en zaklamp nader geïnspecteerd op potentiële geschiktheid als nestlocatie voor de huismus en onderzocht op zichtbare nesten. Grotendeels sluiten de dakpannen van het gebouw goed aan (figuur 7). Echter zijn onder één rij pannen en in de hoeken daarvan ruimtes aanwezig waar huismussen kunnen nestelen (figuur 8). Deze pannen konden wegens veiligheid niet gelicht worden om te kijken of er nesten zichtbaar zijn. Met een verrekijker zijn de potentiële locaties bekeken. Er zijn geen sporen (uitwerpselen, nestmateriaal) aangetroffen. Een deel van de bebouwing is voorzien van golfplaten. De ruimtes onder de golfplaten zijn eveneens nader geïnspecteerd op nesten, er zijn geen nesten aangetroffen. Verder kunnen huismussen in de dichte klimop aan de gevels broeden. Grotendeels is de klimopbegroeiing nader geïnspecteerd op aanwezigheid van nesten. Er zijn geen nesten aangetroffen van huismus. Echter zijn er zeer dichte delen klimop begroeiing aangetroffen waarin nesten niet zichtbaar zijn. In de directe omgeving zijn voor mussen eveneens geschikte nestlocaties aanwezig (omliggende woningen) in de vorm van ruimtes onder pannen.

Figuur 7. Aansluitende dakpannen.

Figuur 8. Dakpannen rij met ruimte.

Nestlocaties van gierzwaluw zijn, gelet op het ontbreken van een geschikte aanvliegeroute, niet te verwachten. Verder zijn wegens de ligging in de bebouwde kom en het ontbreken van opgaande begroeiing op de onderzoekslocatie geen broedvogels uit deze beschermingscategorie te verwachten.

Broedvogels (beschermingscategorie 5)

De broedvogels die onder de beschermingscategorie 5 vallen zijn voornamelijk holenbroeders. Mede wegens het ontbreken van (loof)bomen met holtes zijn er op de onderzoekslocatie geen soorten uit beschermingscategorie 5 te verwachten.

Overige broedvogels

In de klimop kunnen nestlocaties aanwezig zijn van algemene broedvogelsoorten als merel of zanglijster. Verder zijn in de bebouwing geen nestresten aangetroffen van broedvogels.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. In de dichte begroeiing van klimop aan de oostzijde van de bebouwing kunnen mussen schuilgelegenheid vinden en kan een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig zijn. Verder ontbreken elementen op de onderzoekslocatie die kunnen dienen als gemeenschappelijke slaapplaats.

5.3 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (Limpens. *et al.*, 2010) is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, meervleermuis, baardvleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De bebouwing op de onderzoekslocatie is grotendeels ongeschikt voor vleermuizen als vaste rust- of verblijfplaats. De (nok)pannen van het dak zijn opgetild. Er zijn voor vleermuizen geen toegangsmogelijkheden onder het dak aanwezig die toegang verlenen tot spouwmuur. De ruimte beperkt zich tot ruimte onder één rij dakpannen. Aan de voorzijde van het pand is op één plek ruimte achter een dakrand aanwezig die groot genoeg is als verblijfplaats voor een gewone dwergvleermuis (figuur 9). Verder zijn aan dezelfde zijde (westelijke windrichting) twee verborgen ruimtes aanwezig rond de regenpijp (figuur 10). De andere delen van het gebouw zijn geheel afgedicht en zijn er geen toegangsmogelijkheden voor de soortgroep om te verblijven (figuur 11).

Figuur 9. Ruimte langs dakrand.

Figuur 10. Verborgen ruimte rond regenpijp.

Figuur 11. Overzichtsfoto dichte enkelwandige muren.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

De direct aangrenzende bebouwing (uitbouwen) zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Het is niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foeragerende vleermuizen

De onderzoekslocatie is nagenoeg geheel bebouwd. Wegens het ontbreken van groenelementen is er geen foerageerhabitat op de onderzoekslocatie voor vleermuizen aanwezig.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Doordat dergelijke lijnvormige elementen ontbreken op de onderzoekslocatie, worden er geen potentiële vliegroutes verstoord.

5.4 Overige zoogdieren

Licht beschermde soorten

Doordat de onderzoekslocatie grotendeels is bebouwd is er geen geschikt habitat aanwezig voor grondgebonden zoogdieren. Eveneens worden in de bebouwing geen algemene zoogdieren verwacht.

Streng beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter. Deze soort komt in de omgeving van Apeldoorn voor. Steenmarters gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium verscheidene verblijfplaatsen. Voor deze soort geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet; de verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen, zoals uitwerpselen of prooiresten, aangetroffen die duiden op het gebruik van de onderzoekslocatie als vaste rust- of verblijfplaats door deze soort. Bij intensief gebruik van een locatie door deze soort zijn dergelijke sporen vrij eenvoudig aan te treffen. Gelet op het ontbreken ervan kan worden gesteld dat de onderzoekslocatie niet in gebruik is door de steenmarter.

5.5 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

Amfibieën en vissen

Doordat wateroppervlakten als poelen, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën en het voorkomen van vissen op de onderzoekslocatie uitgesloten. Doordat de onderzoekslocatie verhard en bebouwd is, is er eveneens geen landhabitat aanwezig voor amfibieën.

5.6 Ongewervelden

Libellen

Voor libellen geldt dat water nodig is ter voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Dagvlinders

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige ongewervelden

Overige beschermde ongewervelde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoorn, zijn niet op de onderzoekslocatie te verwachten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig.

5.7 Vaatplanten

Aangezien de locatie geheel bestaat uit bebouwing en verharding, is het niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten op de locatie te vinden zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen. Hierbij is tevens gelet op de aanwezigheid van (beschermde) muurvegetatie.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Inleiding

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet optreden of kan er sprake zijn van negatieve gevolgen voor door de wetgever vanuit natuurwetgeving beschermde gebieden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Flora- en faunawet en overige natuurwetgeving en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Flora- en faunawet op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen en ontheffingen.

6.2 Flora- en faunawet

Algemene broedvogels

Voor deze soorten geldt dat, indien het slopen van de bebouwing buiten het broedseizoen plaatsvindt, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot algemene broedvogels. In de Flora- en faunawet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Jaarrond beschermde soorten (vleermuizen, huismus)

Voor de soortgroep vleermuizen geldt dat enkele plekken aan de westzijde van de te slopen bebouwing en de ruimtes onder een rij dakpannen potentieel geschikt zijn als vaste rust- of verblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen. Grotendeels is de bebouwing ongeschikt. De potentiële plekken bieden zomer- of paarverblijfplaatsen voor enkele individuen. Een kraamverblijfplaats van vleermuizen is gelet op de minimale afmetingen van de potentiële verblijfplaatsen uitgesloten.

Het huidige gebruik als verblijfplaats van vleermuizen kan niet op basis van een quickscan worden aangetoond of worden uitgesloten. Volledig uitsluitel omtrent de eventuele aanwezigheid van vleermuizen kan worden verkregen door het uitvoeren van protocolair onderzoek tijdens de periode half april t/m september. Vervolgens kan aan de hand van de onderzoeksresultaten worden vastgesteld of er overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project.

Doordat de quickscan buiten het broedseizoen is uitgevoerd kan het niet worden aangetoond of worden uitgesloten dat nestlocaties van huismussen aanwezig zijn onder de dakpannen of in de klimopbegroeiing (tevens mogelijke slaapplek) aan de gevels. Volledig uitsluitel omtrent de aanwezigheid van vaste rust- of verblijfplaatsen van huismussen kan worden verkregen door het uitvoeren van een nader onderzoek tijdens het broedseizoen van de soort (april, half mei).

Indien uit onderzoek blijkt dat er vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen of van de huismus aanwezig zijn, dan geldt dat voor het verstoren van de verblijfplaatsen conform de flora- en faunawet een ontheffing dient te worden aangevraagd. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een vaste rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven en schade aan individuen moeten worden voorkomen. Deze maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan, dienen vooraf bij de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland ter goedkeuring worden voorgelegd, middels een ontheffingsaanvraag.

Overige soortgroepen

Voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

6.3 Gebiedsbescherming

Aangezien de onderzoekslocatie niet is gelegen in of grenst aan een onderdeel dat behoort tot de EHS, is aantasting niet aan de orde. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden, zoals het Natura 2000-gebied de Veluwe is, gelet op afstand tot de onderzoekslocatie en de aard van de ingreep niet aan de orde.

7 SAMENVATTING QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

Econsultancy heeft in opdracht van de heer S. van Buren een quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol uitgevoerd aan de Tienwoningenvweg 3 te Apeldoorn in de gemeente Apeldoorn.

De quickscan flora en fauna en ecologisch werkprotocol is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en de voorgenomen sloopwerkzaamheden van de bebouwing op de onderzoekslocatie.

De initiatiefnemer is voornemens om op de onderzoekslocatie nieuwbouw te realiseren. Ten behoeve van de nieuwbouw zal de huidige bebouwing op de onderzoekslocatie worden gesloopt.

Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel V. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Flora- en faunawet voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel V. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffingsaanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	mogelijk	nee	nee	Werkzaamheden buiten het broedseizoen starten.
	jaarrond beschermd	ja	mogelijk	ja	mogelijk	Onderzoek nestlocaties huismus 1 april t/m 15 mei.
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	mogelijk	ja	mogelijk	Onderzoek verblijfplaatsen periode half april t/m september.
	foerageergebied	nee	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		nee	nee	nee	nee	-
Amfibieën		nee	nee	nee	nee	-
Reptielen		nee	nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-
Gebiedsbescherming						
		Gebied aanwezig	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunningplicht	
Natura 2000		1,5 km	nee	nee	nee	-
EHS		1,5 km	nee	nee	nee	-

8 ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

8.1 Inleiding

In het ecologisch werkprotocol zijn de mitigerende maatregelen uitgewerkt die noodzakelijk worden geacht om verstoring van vleermuizen, huismus en algemene broedvogels te voorkomen. In het werkprotocol worden op basis van een kwalitatieve benadering maatregelen beschreven voor de mitigatie van het verdwijnen van de potentiële verblijfplaatsen.

8.2 Huismussen en algemene broedvogels

8.2.1 Werken buiten gevoelige periode of ongeschikt maken bebouwing

Om te voorkomen dat nestlocaties van huismussen en nestlocaties van algemene broedvogels worden aangetast worden de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden.

Indien niet buiten deze periode gewerkt kan worden, dan wordt de onderzoekslocatie voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden, buiten het broedseizoen, ongeschikt gemaakt als nestlocatie voor huismussen en algemene broedvogels. Het ongeschikt maken gebeurt uiterlijk **voor 1 maart (2015)**. Het ongeschikt maken van de bebouwing bestaat uit het weghalen van de klimop, het verwijderen van de dakpannen en het afdichten van de ruimtes onder de golfplaten. De ruimtes onder de golfplaten kunnen worden afgedicht met papieren proppen. In samenspraak met een ecooloog zal de bebouwing ongeschikt worden gemaakt. Op basis van fotomateriaal worden, indien nodig, aanwijzingen gegeven.

8.2.2 Controle van de maatregelen

Na het ongeschikt maken en voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden wordt door een ecooloog gecontroleerd of er geen nestlocaties aanwezig zijn. De initiatiefnemer zal eveneens controles uitvoeren nadat de bebouwing ongeschikt is gemaakt als nestlocatie voor broedvogels. Bij het aantreffen van vroege indicaties (nieuw nestmateriaal, poepjes, veren) dat broedvogels toch nog een plek hebben gevonden om een nest te gaan bouwen wordt deze plek verder ongeschikt gemaakt. Na de controle door een ecooloog kunnen de sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd. Indien gesloopt wordt buiten de gevoelige periode dan is een controle niet noodzakelijk.

8.2.3 Aanbrengen tijdelijke voorzieningen

De huismus is zeer honkvast. Hij blijft gedurende het hele jaar in de buurt van zijn eenmaal gekozen nest. Huismussen gebruiken het nest zelf ook het gehele jaar door. Voorafgaand aan het broeden slapen de vrouwtjes al op het nest en na afloop van het broedseizoen slapen ook de jongen op het nest. Tijdens strenge koude dagen wordt ook het nest in de winter gebruikt voor overnachting.

Gelet op de relatief hoge dichtheid aan huismussen die tijdens het veldbezoek van de quicksan zijn aangetroffen, zijn er in de directe omgeving naar verwachting onvoldoende uitwijkmogelijkheden gedurende de uitvoeringsfase. Om dit te ondervangen zullen er in de periode tussen de sloop en nieuwbouw vier koloniekasten met drie openingen (figuur 12) voor huismussen worden aangebracht in de directe omgeving van de onderzoekslocatie. Huismussen zijn,

Figuur 12. Voorbeeld bezette koloniekast huismus (Bron Karin Wopereis).

als dat noodzakelijk is, in staat om nieuwe nestplaatsen te accepteren.

In figuur 12 is te zien dat huismussen deze koloniekasten accepteren. De koloniekasten worden in december 2014 aangebracht aan de woning Asselsestraat nummer 181 (woning initiatiefnemer). Deze woning grenst ten noorden aan de onderzoekslocatie.

8.2.4 Creëren permanente voorzieningen voor huismus

Nestlocaties

Ter mitigatie zal de bebouwing in de nieuwe situatie permanent geschikt worden gemaakt voor de huismus als nestlocatie. Er zijn twee opties voorgesteld waaruit kan worden gekozen.

Optie 1

Gelet op het huidige potentieel aan nestlocaties worden er 12 permanente nestlocaties in de vorm van vogelvides aangebracht in de nieuwe bebouwing. Per meter vogelvide zijn er 2 nestmogelijkheden aanwezig, waardoor er 6 meter vogelvide is benodigd. De vogelvides worden aangebracht op verschillende windrichtingen in de nieuwbouw. De vogelvide biedt huismussen een veilige nestelplek onder de dakpannen (figuur 13 en 14). Het product wordt aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak ter hoogte van de dakvoet. De vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit.

Figuur 13. Voorbeeld vogelvide onder eerste rij dakpannen (Bron: Vogelbescherming).

Figuur 14. Vooraanzicht vogelvide onder eerste rij dakpannen (Bron: Vogelbescherming).

Optie 2

De nieuwbouw wordt voorzien van 6 inmetzelstenen. Per inmetzelsteen zijn twee nestlocaties aanwezig. De inmetzelstenen worden aangebracht op verschillende windrichtingen in de nieuwbouw rond de dakranden. In figuur 15 is een voorbeeld van een inmetzelsteen opgenomen.

Figuur 15. Voorbeeld inmetzelsteen (Bron: Vivara).

Functionele leefomgeving

Een deel van de klimopbegroeiing zal door de sloop van de bebouwing verdwijnen. De klimop begroeiing kan onderdeel uitmaken van het functionele leefgebied van de huismus. Door het wegnemen van een deel van deze groenblijvende en insectenaantrekende klimopbegroeiing kan er een negatief effect zoals minder voedselaanbod, schuilgelegenheid optreden op de lokale populatie huismussen in de stadse omgeving waarbinnen de onderzoekslocatie is gelegen.

De huidige klimop is dichtbegroeid. Hierin kunnen huismussen slaapplekken en schuilgelegenheid vinden met name tegen de katten die in de omgeving voorkomen. Ter mitigatie zal zorg worden gedragen voor voldoende dekkingmogelijkheden (slaapplekken) en voedselvoorziening voor de soort door het aanplanten van enkele dichte struiken. Gekozen kan worden voor de aanplant van meidoorn (doornig struweel) in combinatie met taxus of laurier (groenblijvend). Het plantgoed zal al enige omvang moeten bezitten (2 meter hoogte) zodat deze direct functioneel is. Deze beplanting wordt aangebracht voordat de klimop wordt verwijderd. Deze mitigerende maatregel wordt getroffen in de tuin van de Asselsestraat nummer 181.

8.3 Gewone dwergvleermuis

8.3.1 Werken buiten gevoelige periode of ongeschikt maken bebouwing

De meest geschikte periode om de sloopwerkzaamheden uit te voeren betreft de winterperiode (**periode half november tot februari**), dit geldt ook ten aanzien van broedvogels. De aanwezigheid van een winterverblijfplaats van vleermuizen wordt, gelet op de beperkte ruimte en doordat de muren niet structureel worden verwarmt, niet verwacht.

Indien buiten de winterperiode wordt gesloopt, dan dient de bebouwing ongeschikt te worden gemaakt voor de soortgroep. Geadviseerd wordt zodra de sloopdatum bekend is contact op te nemen met een ecooloog van Econsultancy.

Het ongeschikt maken van de potentiële verblijfplaatsen wordt een week voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden uitgevoerd. Dit gebeurt bij afwezigheid van harde regen en wind, zodat eventueel aanwezige vleermuizen actief zullen zijn en gemakkelijk alternatieve verblijfplaatsen kunnen zoeken.

De potentiële plekken waar vleermuizen kunnen verblijven dient (zoveel mogelijk handmatig) op de volgende wijze ongeschikt te worden gemaakt:

- Verwijderen van dakranden, betimmeringen en regenpijpen van de westelijke muur
- De westelijke muurdelen ongeschikt maken als verblijfplaats middels het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht in de muur. In de spouwmuur worden tochtgaten (1 meter bij 1 meter) in de buitenste muur naar de spouw aangebracht, zodat tocht in de spouw plaatsvindt. Om in de hele spouw tocht te creëren wordt om elke twee meter (zowel horizontaal als verticaal) een tochtgat gemaakt.

In samenspraak met een ecooloog zal de bebouwing ongeschikt worden gemaakt. Op basis van fotomateriaal worden, indien nodig, aanwijzingen gegeven.

8.3.2 Controle van de maatregelen

Na het ongeschikt maken zal een wachttijd van enkele dagen worden aangehouden om de eventueel nog aanwezige dieren in de gelegenheid te stellen te vertrekken. Eén à twee dagen voor aanvang van de sloopwerkzaamheden wordt met behulp van een batdetector (registreren van uit- en invliegende dieren onder gunstige weersomstandigheden) gecontroleerd of er geen dieren aanwezig zijn in de bebouwing. Indien er vleermuizen aanwezig zijn, zal met een ter zake kundige worden overlegd wat de mogelijkheden zijn om ook deze laatste exemplaren te doen vertrekken. Na deze controle kan de sloop plaatsvinden. Indien gesloopt wordt in de winterperiode dan is een controle niet noodzakelijk.

8.3.3 Aanbrengen tijdelijke voorzieningen

Aangezien in de directe omgeving ook geschikte bebouwing aanwezig is waar eventueel aanwezige individuen van de gewone dwergvleermuis kunnen uitwijken wordt in onderhavige situatie volstaan met het aanbrengen van vier tijdelijke alternatieve zomer/ paar verblijfplaatsen in de directe omgeving. De initiatiefnemer heeft hiertoe al twee voorzieningen (figuur 16) aan de gevel van de Asselsetraat 81 aangebracht. Op twee verschillende windrichtingen worden als toevoeging aan de tijdelijke voorziening twee losse vleermuiskasten van Vivara, type Chillon, aangebracht (figuur 17).

Figuur 16. Aangebrachte tijdelijke verblijfplaats gewone dwergvleermuis.

Figuur 17. Alternatieve tijdelijke verblijfplaats Chillon.

8.3.4 Creëren permanente voorzieningen gewone dwergvleermuis

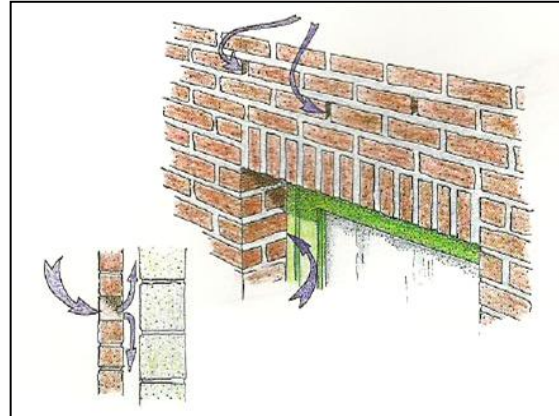
Ter mitigatie zal de bebouwing permanent geschikt worden gemaakt voor de gewone dwergvleermuis. Er zijn twee opties voorgesteld waaruit kan worden gekozen.

Optie 1

Voor het behoud van een duurzame functionaliteit van de onderzoekslocatie voor vleermuizen wordt op vier plekken op verschillende windrichtingen de spouwruimte van de nieuwbouw geschikt en toegankelijk gemaakt voor de gewone dwergvleermuis. Het toegankelijk maken van de spouw wordt bewerkstelligd door het aanbrengen van open stootvoegen (> 2 cm breed en 5 -7 cm hoog). Vleermuizen verblijven graag bovenin een spouwruimte, vanwege de warmte. Derhalve wordt geadviseerd de open stootvoegen bovenaan het spouwmuurdeel, minimaal een halve meter onder de rand, aan te brengen en op minimaal 3 meter hoogte vanaf maaiveld.

Rekening wordt gehouden dat er voldoende invliegruimte aanwezig is en er geen verstorende verlichting in de nabijheid is; dus op donkere locaties. De open stootvoegen dienen niet te worden voorzien van bijenbekjes.

De ruimte achter en boven de open stootvoegen (minimaal 50 bij 80 centimeter) mag niet opgevuld zijn met isolatiemateriaal. De spouwruimte kan eventueel geïsoleerd worden met isolatieplaten. Daarbij dienen de platen opgeruwd te worden of middels een stevig kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 mm te bevestigen. Indien glaswol (e.d.) aanwezig is of noodzakelijk is als isolatiemateriaal wordt een dunne ruwe plaat tegen het isolatiemateriaal aangebracht, bijvoorbeeld houtwolcement. Noodzakelijk is dat er een spouwruimte (luchtsouw) van minimaal 2,5 tot 5 centimeter aanwezig blijft tussen de buitenmuur en de isolatie en dat vleermuizen houvast hebben. Vleermuizen kunnen jaarrond verblijven in de spouw. In figuur 18 is een voorbeeld opgenomen van de maatregel.

Figuur 18. Voorbeeld toegang tot de luchtsouw is een eenvoudige maatregel om nieuwbouw geschikt te maken (bron: vleermuizeninfo.be)

Optie 2

Voor het behoud van een duurzame functionaliteit van de onderzoekslocatie voor vleermuizen wordt op vier plekken op verschillende windrichtingen in de nieuwbouw de luchtsouw toegankelijk gemaakt middels het in metselen van twee geschakelde vleermuiskasten per plek (te voldoen aan dezelfde eisen en kenmerken als het type 1WI van Schwegler H 55 x B 35, figuur 19)

De in metselkast is conform de productgegevens van Schwegler geschikt als jaarrond gebruik voor gebouwbewonende vleermuizen. Vleermuizen verblijven graag bovenin een spouwruimte, vanwege de warmte. Derhalve wordt geadviseerd de inbouwkasten bovenaan de spouwmuurdeel, minimaal een halve meter onder de rand, aan te brengen en op minimaal 3 meter hoogte vanaf maaiveld.

Rekening wordt gehouden dat er voldoende invliegruimte aanwezig is en er geen verstorende verlichting in de nabijheid is; dus op donkere locaties.

Figuur 19. In te metselen permanente vleermuiskast type 1WI. De buitenzijde kan worden afgewerkt met metselwerk zodat alleen de invlieg-opening zichtbaar is.

8.4 Samenvatting

De treffen maatregelen worden uitgevoerd in overleg met een ter zake kundige (ecoloog). De opgestelde maatregelen (werkprotocol) dienen gedurende de werkzaamheden op de locatie aanwezig te zijn en onder de betrokken werknemers bekend te zijn. De beplanting (klimop) dient verwijderd te worden in de **periode half augustus tot en met februari**. De meest geschikte periode om de bebouwing te slopen is in de periode **half november tot en met februari**. Indien buiten deze periode wordt gewerkt dan dient de bebouwing voor vleermuizen, huismussen en algemene broedvogels ongeschikt te worden gemaakt en dient een controle plaats te vinden door een ecoloog. De tijdelijke maatregelen (plaatsen kasten) en het aanbrengen van plantgoed ten behoeve van de huismus worden voorafgaand aan het verwijderen van de beplanting en de sloopwerkzaamheden uitgevoerd. De nieuwbouw wordt geschikt gemaakt voor huismussen en vleermuizen als verblijfplaats.

Verder geldt voor alle soorten de zorgplicht artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan alle soorten te worden voorkomen.

Algemene Literatuur

Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied, Den Haag.

Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites

www.rijksoverheid.nl (natuurwetgeving)

www.mijn.rvo.nl (natuurwetgeving)

www.rvo.nl (nationale natuurwetgeving en soortenstandaards)

www.sovon.nl (soortgegevens vogels)

www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleitend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtname van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Oprachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

